

რეზიუმე

საქართველოს ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფისა და ეკონომიკური განვითარების ღონისძიებათა კომპლექსურ სისტემაში, ინვესტიციები წარმოადგენს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორს, რომელიც ხელს უწყობს ეროვნული ეკონომიკის სტაბილურობას, მუდმივ განახლებასა და დამოუკიდებლობას. ამ თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანია ის იდეა და მეთოდები, რომელსაც სახელმწიფო იყენებს საინვესტიციო პროცესების დასარეგულირებლად.

დღეისათვის არსებული მსოფლიო ეკონომიკური გლობალიზაციის სწრაფი ტემპის გათვალისწინებით, შეიძლება ეჭვგარეშე ითქვას, რომ უცხოური ინვესტიციები უმნიშვნელოვანეს გავლენას ახდენენ განვითარებადი ქვეყნების და მათ შორის საქართველოს ეკონომიკაზე.

ბოლო წლების ტენდენციების მიხედვით, მსოფლიო საინვესტიციო პოლიტიკა მიმართულია განვითარებად ქვეყნებში ინვესტიციათა ნაკადების ზრდისკენ. ასეთპირობებში საჭიროა უცხოური ინვესტიციების მოზიდვისკენ მიმართული “აგრესიული პოლიტიკის” განხორციელების გზით არსებული შესაძლებლობის ოპტიმალური გამოყენება. სწორედ ამიტომ, ყურადღება უნდა გამახვილდეს საინვესტიციო გარემოს განმაპირობებელი და წამყვანი, პოტენციური ინვესტორებისათვის მიმზიდველი ფაქტორის - სახელმწიფოს მიერ საინვესტიციო პროცესების რეგულირების ეფექტური მოდელის შეთავაზებაზე.

საკვანძო სიტყვები: ინვესტიციების რეგულირება, ერთიანი სახელმწიფო საინვესტიციო პოლიტიკა, ინვესტიციების მოზიდვის აგრესიული პოლიტიკა, ინვესტიციების მხარდამჭერი ფაქტორები, საინვესტიციო პროცესების რეგულირების ეფექტური მოდელი.

Foreign Investment Regulation in Georgia

Davit Makhviladze, PHD Student of Gtu
Summary

Economic security and economic development of Georgia of the complex system of measures, investment is one important factor that contributes to the stability of the national economy, the constant renewal of independence. In this regard, what is important is the idea and the ways in which the state uses to regulate the investment processes.

The current world economic globalization, the rapid pace of, can be said without any doubt that the most significant impact on foreign investment in developing countries,

including the Georgian economy.

Recent trends in the world of investment policy focuses on investment flows to developing countries to enhance growth. In such circumstances, it is necessary to attract foreign investment towards “aggressive” policy enforced by the possibility of optimal use. Therefore, attention should be paid to the investment environment and the leading cause factor attractive to potential investors - investment by the state to regulate the processes offer an effective model.

ძირითადი ტექსტი

საქართველოში საინვესტიციო პროცესების ეფექტური რეგულირება და ამ თვალსაზრისით პოზიტიური შედეგების მიღწევასახელმწიფოს ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევად რჩება. აღნიშნული მიზნად ისახავს ქვეყნის ეკონომიკური მაჩვენებლების სწრაფ ზრდას. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გამახვილდეს უცხოური ინვესტიციების მოზიდვისათვის ხელსაყრელი გარემოს შექმნაზე, რადგან უცხოური კაპიტალდაბანდება დამატებით პირდაპირ და თანამდეგ მოთხოვნას ქმნის ეროვნულ ბაზარზე, რაც, თავის მხრივ, სახელმწიფოს ფინანსური და ეკონომიკური განვითარების მნიშვნელოვანი განმაპირობებელი ფაქტორია. აქვე, მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ ის რისკები, რომელიც შესაძლოა არამართო ინვესტორის, არამედ ინვესტიციის მიმღები (რეციპიენტი) ქვეყნის ინტერესებს შეეხო. ეს უკანასკნელი, სხვადასხვა სიმწვავეთ, დასაშვებია გამოიხატოს შემდეგში, როდესაც საქართველოს შედარებით სუსტი კაპიტალი ვერ დაუპირისპირდეს მასშტაბური უცხოური ინვესტიციების ზემოქმედებას და ამასთან, უცხოელმა ინვესტორმა არ გაითვალისწინოს მიმღები ქვეყნის ეკონომიკის ინტერესები. სწორედ ამიტომ, საქართველოში უცხოური ინვესტიციების რეგულირება უნდა განხორციელდეს იმ პირობებში, როდესაც, ეროვნული ეკონომიკის ინტერესები მაქსიმალურად იქნება გათვალისწინებული და ასევე დაცული იქნება არარეზიდენტი ინვესტორის გონივრული ინტერესიც.

პოზიტიურ შედეგზე ორიენტირებული უცხოური ინვესტიციების რეგულირების ტვირთი არ შეიძლება განხილულ იქნეს კონკრეტული ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოს ან თანამდებობის პირის კომპეტენციად, ისევე როგორც - კონკრეტული სამართლებრივი აქტის რეგულირების საგნად, რა იერარქიის აქტიც არ უნდა იყოს ის. ამ მიზნით საჭიროა გაერთიანდეს უმაღლესი ხელისუფლების ყველა შტოს სუბიექტი და კონსტიტუციით განსაზღვრული კომპეტენციის მკაცრად დაცვის პირობებში, შეიმუშავ-

ონ ერთიანი სახელმწიფო საინვესტიციო “პოლიტიკა”, რომელშიც დაცული იქნება ეროვნული ეკონომიკის გონივრული ინტერესი და პარალელურად იქნება კონკურენტული სხვა პოტენციურ რეციპიენტ ქვეყნებთან მიმართებაში. შეთანხმებული და ურთიერთგაზიარებული “პოლიტიკის” გასატარებლად:

1. საკანონმდებლო ორგანომ უნდა მიიღოს შესაბამისი, ყოვლისმომცველი საკანონმდებლო აქტი;

2. აღმასრულებელმა ხელისუფლებამ უნდა უზრუნველყოს მაქსიმალურად გამჭვირვალე პროცედურები, განახორციელოს ხელშეწყობი ღონისძიებები, მოიძიოს დამატებითი ბაზრები;

3. სასამართლო ხელისუფლებამ უნდა დახვეწოს სამართალწარმოების პროცესი, დაადგინოს კერძო საკუთრების დაცვის ერთიანი და სტაბილური სასამართლო პრაქტიკა.

ასევე, შესაძლებელია, რომ კომპეტენტური ორგანოს მიერ გამოცემული კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტით განისაზღვროს სახელმწიფოს მიერ პრიორიტეტული საინვესტიციო მიმართულებები (მაგ.: ენერგეტიკა, სოფლის მეურნეობა, ტურიზმი, ჯანდაცვა, მომსახურების სექტორი და ა.შ.), სადაც წინასწარ დაწესებული ქვედა ზღვარს ზევით განხორციელებული ინვესტიციების ავტორები დამატებითი ხელსაყრელი პირობებით ისარგებლებენ.

დღეისათვის, საქართველოში ინვესტიციების სახელმწიფო რეგულირება ხორციელდება სხვადასხვა სამართლებრივ აქტებში მოცემული ნორმებით.

საკანონმდებლო აქტით არის დარეგულირებული სსიპ — საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტოს სპეციალური უფლებაუნარიანობა. “საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტოს შესახებ” საქართველოს კანონით რეგლამენტირებული სააგენტოს მიზანი არის ქვეყნის საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესების ხელშეწყობა და ინვესტიციების მხარდაჭერა. ამ მიზნის განსახორციელებლად, საკანონმდებლო აქტშივეა განსაზღვრული სააგენტოს ფუნქციები და საქმიანობის ძირითადი მიმართულებები, რომელთაგან გამოვყოფთ: ა) საქართველოში ინვესტიციების განხორციელებით დაინტერესებული პირის სათანადო ინფორმაციითა და სარეკომენდაციო მომსახურებით უზრუნველყოფას; ბ) საერთაშორისო მასშტაბით საქართველოს საინვესტიციო გარემოს ცნობადობის ამაღლების ხელშეწყობას; გ) საქართველოში ინვესტიციების, მათ შორის, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობას.

“ინვესტიციების სახელმწიფო მხარდაჭერის შესახებ” საქართველოს კანონი, საქართველოს მთავრობას აკისრებს ინვესტიციების სახელმწიფო მხარდაჭერის უზრუნველყოფის ვალდებულებას და ამ მხარდაჭერის სფეროში მთავრობის წარმომადგენლად განსაზღვრავს სწორედ ზემოაღნიშნულ სსიპ - საქართველოს ეროვნულ საინვესტიციო სააგენტოს, რომელსაც, თავის მხრივ, უფლება აქვს იყოს ინვესტორის წარმომადგენელი ადმინისტრაციულ ორგანოებთან და სხვა პირებთან ურთიერთობაში.

“ინვესტიციების სახელმწიფო მხარდაჭერის შესახებ” საქართველოს კანონი გარდა ზემოთქმულისა, ითვალისწინებს “წინასწარი ლიცენზიის ან/და ნებართვის გაცემის წესს” და პროცედურებს, ასევე — “განსაკუთრებული მნიშვნელობის ინვესტიციების ხელშეწყობა რეჟიმს”.

“საინვესტიციო საქმიანობის ხელშეწყობისა და გარანტიების შესახებ” საქართველოს კანონი, საინვესტიციო და სამენარმეო საქმიანობაში, უცხოელ ინვესტორს ანიჭებს საქართველოს რეზიდენტი ინვესტორის ანალოგიურ უფლებებს და გარანტიებს. აღნიშნული კანონი, უცხოელ ინვესტორს, დადგენილი გადასახადებისა და მოსაკრებლების გადახდის შემდეგ, მიღებული მოგების და სხვა ფულადი სახსრების საზღვარგარეთ შეუზღუდავი რეპატრაციის უფლებას რთავს. მას უფლება აქვს საზღვარგარეთ გაიტანოს მის საკუთრებაში არსებული ქონება.

გარდა ზემოთქმულისა, “საინვესტიციო საქმიანობის ხელშეწყობისა და გარანტიების შესახებ” საქართველოს კანონი ადგენს აკრძალვებსა და შეზღუდვებს ინვესტიციის განხორციელების სფეროში, კერძოდ: ა) მითითებულია მიმართულებები, რომელთა საქართველოს ტერიტორიაზე ინვესტირება აკრძალულია; ბ) მითითებულია მიმართულებები, სადაც ინვესტირება დასაშვებია მხოლოდ საქართველოს სახელმწიფოსთვის; გ) მითითებულია მიმართულებები, სადაც მართვის უფლების მინიჭების გარეშე, საქართველოს ტერიტორიაზე ინვესტირება დასაშვებია უცხო ქვეყნის და კერძო ინვესტორებისათვის.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მიხედვით “ტურისტული ზონის მენარმე სუბიექტის მიერ, ინვესტიციის ფარგლებში აშენებული სასტუმროს გასხვისების შემთხვევაში, ახალი მესაკუთრე, 2026 წლის 1 იანვრამდე: ა) ამ სასტუმრო მომსახურების განვითარების მიღებული მოგების გადასახადით დაბეგვრისგან თავისუფლდება; ბ) სასტუმრო მომსახურებასთან დაკავშირებული ქონება, ქონების გადასახადიდან გათავისუფლებულია. აღნიშნული შეღავათები იარსებებს, თუ ახალი მესაკუთრე გააგრძელებს სასტუმროს ფუნქციონირებას.

საქართველოში ტურიზმის განვითარებისა და მენარმეობის ხელშეწყობის მიზნით, “თავისუფალი ტურისტული ზონების განვითარების ხელშეწყობის შესახებ” საქართველოს კანონი, ადგენს პირობებს თავისუფალ ტურისტულ ზონებში სასტუმროების მშენებლობისა და ფუნქციონირებისათვის, ასევე საგადასახადო და სხვა შეღავათებს.

ასევე მნიშვნელოვანია “ოლიმპიური მოძრაობის ხელშეწყობის შესახებ” საქართველოს კანონით განსაზღვრული, საქართველოს ტერიტორიაზე ოლიმპიური მოძრაობის ხელშეწყობის მიზნით ინვესტიციების განხორციელების სამართლებრივი საფუძვლები და ამ ინვესტიციების დაცვის გარანტიები, აგრეთვე ინვესტორისათვის დაწესებული საგადასახადო შეღავათები (მაგ: დღგ-ისა და იმპორტის გადასახადისგან გათავისუფლება).

ამ სამართლებრივი ნორმების გაანალიზებით იკვრება გარკვეული ლოგიკური წრე და საერთო ჯამში შეიძლება ითქვას, რომ საკანონმდებლო დონეზე, არაერთი მასტიმულირებელი ფაქტორია დადგენილი, რომელიც უზიძგებს, როგორც რეზიდენტ, ისე არარეზიდენტ ინვესტორს დაინტერესდეს საქართველოში კაპიტალდაბანდებით. მაგრამ, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მიუხედავად არაერთი წარმატებული რეფორმისა, კვლავ არსებობს მნიშვნელოვანი დამაბრკოლებელი გარემოებები, რომელიც დისკომფორტს შეუქმნის პოტენციურ ინვესტორს მასშტაბური ინვესტიციების განხორციელებაში. აღნიშნული დამაბრკოლებელი გარემოებების მხოლოდ ნაწილია:

1. არასტაბილური სასამართლო პრაქტიკა და სამართალწარმოებაში განსხვავებული პროცედურული გადაწყვეტილებები. ეს საკითხი სავარაუდოდ მწვავედ მოქმედებს პოტენციურ ინვესტორზე, რადგან კერძო საკუთრების დაცვის რეალური გარანტია არის კანონი, რომლის რეალიზება, დავის არსებობის პირობებში, სწორედ სამართლიანი სასამართლოს კანონიერი გადაწყვეტილებით ხდება შესაძლებელი.

2. დღეს არსებული კერძო სადაზღვევო სისტემა, სადაც სადაზღვევო ბაზრის ძირითადი მოთამაშეების კომერციული ინტერესი გაცილებით აღემატება დაზღვევით დაინტერესებული პირის გონივრულ ინტერესს. ესეც არანაკლებ მნიშვნელოვანი საკითხია განსაკუთრებით ჯანდაცვის, სოფლის მეურნეობის და ტრანსპორტის სექტორით დაინტერესებული ინვესტორისათვის.

3. გასაღების ბაზრების სიმწირე, რაც განაპირობებს მასშტაბური ინვესტიციის პირობებში მიწოდებასთან შეუსაბამოდ მცირე მოთხოვნას.

ამ სტატიაში აღნიშნული და სხვა პრობლემური მიმართულებები, ასევე საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესების დამაბრკოლებელი გარემოებები საჭიროებენ ღრმა ანალიზს და კონკრეტულ გადაწყვეტილებებს, რომლის სამიზნე შედეგი უნდა იყოს საქართველოში უცხოური ინვესტიციების რეგულირების დღეს არსებული მოდელის გაუმჯობესება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ცოქიაური ლ. საინვესტიციო საქმე, სახელმძღვანელო, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, თბილისი 2010.
2. ცოქიაური ლ. საინვესტიციო მენეჯმენტი და პოლიტიკა, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2012.
3. “საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტოს შესახებ” საქართველოს კანონი;
4. “ინვესტიციების სახელმწიფო მხარდაჭერის შესახებ” საქართველოს კანონი.
5. “საინვესტიციო საქმიანობის ხელშეწყობისა და გარანტიების შესახებ” საქართველოს კანონი.
6. საქართველოს საგადასახადო კოდექსი.
7. “თავისუფალი ტურისტული ზონების განვითარების ხელშეწყობის შესახებ” საქართველოს კანონი.
8. “ოლიმპიური მოძრაობის ხელშეწყობის შესახებ” საქართველოს კანონი.